Тыднёвік Магілёўскі

№ 25 (25)
24.10.97.

Сацыяльна-эканамічнае становішча: акцыі пратэсту

Сённяшнім вечарам, а 18-й гадзіне, ля гатэлю "Днепр" дэмакратычныя арганізацыі і незалежныя прафсаюзы Магілёва мяркуюць ізноў (пасля 10-га кастрычніка) выставіць пікет супраць пагаршэння жыцця працоўных, няспыннага павышэння цэнаў, нізкіх заробкаў і іншых трывожных сацыяльных "паказчыкаў".

Пікетчыкі будуць "узброены" не толькі сваім адкрытым незадавальненнем, але таксама інфармацыйнымі матэрыяламі аб стане эканомікі ў краіне, вобласці і горадзе. Гэтыя спецыяльна падрыхтаваныя "даведачныя ўлёткі" зможа атрымаць кожны, хто імі зацікавіцца. Пікетчыкі гарантуюць дакладнасць кожнай лічбы, абгрунтаванасць статыстычнага аналізу і зробленых на гэтай падставе высноў.

Іншым часам даводзіцца чуць меркаванне, быццам "усе гэтыя пікеты і дэманстрацыі" нічога не даюць. Маўляў, улада і без таго ведае, што ў нас дрэнна і чаму. Магчыма, і так. (Хаця кампетэнтнасць многіх з тых, хто сёння ва ўладзе, выклікае ў спецыялістаў відавочнае сумненне). Што тычыцца акцыяў пратэсту, дык яны маюць на мэце дэманстрацыю грамадскай нязгоды як з асобнымі дзеяннямі ўлады, так і з усёй яе палітыкай. Без выяўнага пратэсту тыя, хто трымае ў сваіх непрафесійных, а часам і несумленных руках нашыя жыцці і лёсы, маюць права супакойваць сябе тым, што ўсё ідзе добра і нармальна. Ад такога настрою можна чакаць толькі яшчэ большага пагаршэння сітуацыі.

Пікет мае на ўвазе і такую задачу: абудзіць людзей ад пасыўнасці і абыякавасці, аб'яднаць іх агульныя думкі і дзеянні дзеля карысці свайго Дому — роднай Беларусі.

АРГКАМІТЭТ.

У МЕНСКУ днямі адбылася дэманстрацыя журналістаў незалежных СМІ супраць "скалазубаўскага" закону аб друку, які распрацаваў палкоўнік Замяталін, а зацвердзіў беларускі "ніжэйшы парламент". У акцыі пратэсту прыняў удзел і выступіў на мітынгу Павал Шарамет, у падтрымку якога ўвесь час турэмнага пакутвання журналіста выступала наша газета. Карэспандэнт ТЫДНЁВІКА, які патрапіў у сталіцу падчас гэтай дэманстрацыі, перадаў Паўлу ад журналістаў і чытачоў ТМ пажаданні здароўя і далейшай трываласці. У сваю чаргу Павал падпісаў для нашых чытачоў вось гэты Аўтограф.

Павал Шарамет павітаў нашых чытачоў

Чытачам і журналістам
"Маг. Тыд." з пажаданнямі поспехаў.
П.Шерамет

Да будучыні — аб'яднаным шляхам

На мінулым тыдні ў Менску чатыры дні працаваў другі тур маладзёвага дэмакратычнага семінара па праграме UNITED WAY (Аб'яднаны шлях). Гэтым разам ягонай тэмай былі пытанні стратэгічнага планавання. У імпрэзе прымаў удзел навучэнец Магілёўскай вучэльні культуры і аднача-сова наш карэспандэнт ***ДЗЯНІС НОВІКАЎ.*** *Вось яго ўражанні.*

Прыемна было сустрэцца з тымі слухачамі семінара, з кім пасябраваў яшчэ летам, на першым туры ў лагеры "Світанак". Ніхто з нас за мінулы час не адмовіўся ад жадання вучыцца таму, што неабходна ведаць, каб свядома будаваць новую вольную і дэмакратычную краіну. Шкадавалі мы напачатку толькі аб тым, што вымушаны былі кожны вечар а 18-й гадзіне пакідаць памяшканне, дзе займаліся. Але хутка нам гэта нават спадабалася, бо заставаўся час на вольныя гаворкі, сяброўства, шпацыраванне па Менску.

Найбольш спадабалася, вядома, праграма семінара і гульнёвая форма, у якой праходзілі заняткі. Яна дазваляла праявіць рэакцыю, імправізаваць, спрачацца. Усё гэта было на карысць вучобе. Гэта яскрава выявілася падчас абмеркавання прававых аспэктаў нашага жыцця. У многіх з нас знайшліся свае пытанні сам насам з настаўнікамі семінара, бо паўсюдна моладзь праяўляе актыўнасць, за якую часамі церпіць несправядлівыя прыціскані. Нам дапамаглі як парадамі, так і адпаведнай "літаратурай". Мы таксама мелі магчымасць папрацаваць на кампутары, пакарыстацца багатай біблітэкай.

Развітваючыся са старымі і новымі сябрамі, самі сабе жадалі хутчэйшай чарговай сустрэчы на аб'яднаным шляху, які выбралі для свайго жыцця.

ГАРТАЮЧЫ АФІЦЫЙНЫЯ ДАКУМЭНТЫ

Для каго кірмаш зьяўляецца залатым дном?

Гэта зусім не такое простае пытанне, як можа паказацца любому з нас на першы погляд. Без рызыкі памыліцца можна сцвярджаць толькі тое, што людзей, для якіх кірмаш — дом родны і нядрэнны кармілец, нямала. Пры гэтым, зразумела, яны не стаяць за прылаўкамі і, тым больш, не вытвараюць для продажу ўласнай прадукцыі. У рэальнасці ўладальнікі і вытворцы тавараў і пакупнікі якраз і не належаць да шчасліўцаў, што дзеляць немалыя прыбыткі кірмашовага бізнэсу. Мы належым да тых, хто "скідаецца" на гэтыя дывідэнты. А каму яны дастаюцца — таямніца...

У чарговы, магчыма, соты раз высветліць гэта паімкнулася напачатку года камісыя аблвыканкама. І, зразумела, з тым жа поспехам, што і ўсе папярэднія камісыі. Гэта значыць, з нулявым. Згубіўшы немала рабочых дзён, яна падрабязна і дэталёва "абшарыла" усе 29 кірмашоў вобласці толькі для таго, каб канстатаваць тое, што выдатна было вядома і без усялякай праверкі: на кірмашах няма парадку.

Пакупнікоў падманваюць, бо ўладальнікаў тавару давяць паборамі, прымушаючы іх, у сваю чаргу, ісці на "свой" падман і г.д. Камісыя "падмеціла", што **"у асноўным на кірмашах вобласці гандлююць прыватныя прадпрымальнікі (ці бываюць іншыя? — ТМ), якія ў большасці зьяўляюцца перакупшчыкамі, а таксама грамадзяне, якія вытвараюць сельскагаспадарчую прадукцыю. Акрамя іх гандлююць аўтамагазіны прадпрыемстваў гандлю, мясакамбінатаў, хлебазаводаў. Улік рэалізаваных тавараў на кірмашах у асноўным носіць прыблізны характар, а ў асобных раёнах адсутнічае наогул. У нязначнай меры ажыццяўляюць гандаль на кірмашах калгасы і саўгасы (з 384-х — 25 — ТМ)".**

Гэта пры тым, што ўсе рынкі (акрамя Чэрыкаўскага, які знаходзіцца ў прыватнай уласнасці) называюцца і зьяўляюцца калгаснымі. Але неадпаведнасць назве і сутнасці —наша старая хвароба, якая даўно нікога не здзіўляе. Горш іншае. У даведцы камісыі адзначаецца, што **"пастаянна маюць месца факты парушэнняў падаткавага заканадаўства і правілаў гандлю, што ў гандляроў адсутнічаюць якія-небудзь дакумэнты, якія б пацвярджалі асобу гандляра і ягонае права на гандаль, дакумэнты на тавары (адкуль яны, колькі ўсяго, якой якасці і г.д.). Амаль паўсямесна гандаль вядзецца з выкарыстаннем няспраўных вагавых прыбораў".**

Усе гэтыя парушэнні, як сумленна адзначаюць аўтары даведкі, не новыя. Але выправіць іх нялёгка, бо адміністрацыі рынкаў, у прыватнасці Цэнтральнага ў Магілёве, **"прыкрываюцца Статутам прадпрыемства, у якім адсутнічае з боку адміністрацыі права кантрольнай функцыі за работай гандлюючых"** (?!—ТМ). Як сказаў бы незабыўны Аркадзь Райкін: хлопцы, вы добра ўладкаваліся!

Высокія цэны на кірмашах захоўваюцца і па той прычыне, што з гандляроў, як адзначаюць аўтары даведкі, бяруць неадэкватныя грашовыя зборы (2 млн. руб. у месяц). Кірмашовая рэнтабельнасць па гэтаму паказчыку дасягае 80%, што эканамічна неабгрунтавана. Аднак гэта становіцца "зразумелым", калі даведваешся, што 74% усіх прыбыткаў кірмашы маюць ад збораў за гандлёвыя месцы, а іншыя паслугі (паколькі на іх развіццё не звяртаецца ўвагі), "каштуюць" усяго крыху больш 10%. Але канчаткова ўсё разумееш, калі даведваешся аб тым, што 40% прыбытку кірмашоў ідзе на заработную плату іх адміністрацый. Не забываюць гэтыя адміністрацыі і вышэйстаячых кіраўнікоў: напрыклад, **"Быхаўскі кірмаш пералічыў са сваіх прыбыткаў у мінулым годзе 265 млн. руб. на ўтрыманне адміністратыўна-кіраўніцкага апарату райспажыўсаюза, а Бабруйскі пералічыў амаль мільярд —аблспажыўсаюзу".**

Наогул, чытаць даведку спецыяльнай камісыі цікава, але пры гэтым міжволі спяшаешся да апошняй старонкі — якія высновы? І знаходзіш іх. Пашкадуем чытачоў і не станем падрабязна прыводзіць такія глыбокадумныя заўвагі, як "прыдаючы вартасць... паляпшэнне арганізацыі... далейшае развіццё...", а пяройдзем да галоўнага. Пазнаёмім з асноўнай прапановай камісыі, тым больш, што вам ніколі не здагадацца пра яе.

Вось яна (для дакладнасці цытуем на мове арыгіналу): **"...целесообразно было бы выделить рынки в самостоятельную государственную структуру, создав при этом областное управление рынками, не зависящее от каких-либо торгующих организаций, передав ему с баланса на баланс основные и оборотные средства рынков".**

Зноў не ўтрымаемся ад спасылкі на класыкаў сатыры: замест таго, каб падмятаць вуліцы, мы ахвотней ствараем упраўленні па падмятанню (І.Ільф, Я.Пятроў). Пасля гэтай прапановы відавочна і тое, як на самой справе нашая ўлада ставіцца да рынкавай эканомікі, гаспадарчай самастойнасці людзей.

Наколькі нам вядома, прапанова аблвыканкамам пакуль не прынята. Замест яе вырашана распрацаваць чарговую "комплексную программу".

Тэрмін яе зацверджання прайшоў два месяцы таму. Так што праверыць, што змянілася ў рабоце кірмашоў, мае магчымасць кожны, хто карыстаецца іх паслугамі. Не раім толькі шукаць адказу на пытанне, якое пазначана ў загалоўку. Хоць ён, гэты адказ, калі гаварыць сумленна, — на паверхні...

Г.С.

СЛАВАЦКІЯ НАТАТКІ

Браты ведаюць, чаго хочуць

Калі наведваеш Славакію, заўважаеш, што ў ёй нешта ёсць падобнае на Беларусь. Па-першае, кошт даляра: ён прыкладна такі ж дарагі. Па-другое, кошты на харчовыя і прамысловыя тавары амаль аднолькавыя. Па-трэцяе, існуе пэўная настальгія па 70-х гадах. На бытавым узроўні людзі скардзяцца, што ў іх 20% вельмі багатых, каля 60% спрабуюць зарабіць на вартаснае жыццё еўрапейскага ўзроўню, астатнія ледзь зводзяць канцы з канцамі.

Цяпер жа ў Славакіі жывуць так: калі няма грошай — ідзі ў банк. Ніякіх абмежаванняў у крэдытах няма, табе будуць толькі радыя. Каштуе пабудова дома (пад ключ) недзе 30 тысячаў даляраў. Звычайна гэта двух-трох павярховы будынак з усімі зручнасцямі: каналізацыяй, вадаправодам, газам, цяплом, тэлефонам і г.д. Будуецца на працягу сезона: вясна-восень. Вы скажаце: "Дорага!" "Зусім не", —адкажу я. Хоць кошты прыкладна аднолькавыя, але параўнанне заробкаў не на нашу карысць. У нас сярэдні заробак 60-70 даляраў у месяц, нават менш, а ў іх самы маленькі каля 300 даляраў. На нашы атрымоўваецца, што гэты катэдж каштуе ўсяго 5-6 тысячаў $. Вельмі танна! Да таго ж, калі ты сам прымаеш удзел у пабудове, дом абыйдзецца табе недзе ў два разы танней.

Безумоўна, Славакія абрала еўрапейскі шлях развіцця — і ніякі іншы. Вакол усё прыватнае. Жадаючым стварыць свой бізнэс дзяржава дорыць, як кажуць у вядомым мульціку, "безвозмездно, то есть даром" 3,5 *(тры з паловай)* тысячы даляраў. Гэта — першапачатковы капітал, а далей усё залежыць ад цябе.

Існуе праблема беспрацоўя. Людзі ад'язджаюць працаваць за мяжу. У аднаго дзеці працуюць у Марсэле, у другога — у Швайцарыі і г.д. Усё тут вельмі проста: сеў і паехаў шукаць працу. Цікава, хто з нас можа гэтак зрабіць?

Праблемы харчавання няма. Заходзім у краму. Пытаемся пра каўбасы (мясакамбінаты ў іх прыватныя). Гандляр кажа: "Мне не падабаецца мясцовае мяса. Таму я тэлефаную і мне прывозяць каўбасу за 100 км, там лепей". Пытаемся, а які ж тады будзе кошт. "Той жа, — адказвае, — бо транспартныя выдаткі —праблема вытворцаў, а не спажыўцоў". Вось табе і "залатое салямі". Дарэчы, вэнджаныя каўбасы ў Славакіі таннейшыя, чым у нас. Як і якаснае піва і віно, асабліва такайскае ды мускат. У перакладзе на нашы грошы літар такайскага віна каштуе недзе 40 тысячаў рублёў, тады як у нас — 280 тысячаў за 0,5 літра.

Славакі — страшэнныя нацыяналісты. Якраз падчас нашага знаходжання ў краіне, на вышэйшым дзяржаўным узроўні венграм было прапанавана сабрацца і з'ехаць на радзіму. А венграў у Славакіі жыве каля 500 тысячаў чалавек. Ніяк славакі не забудуць часы імпэрскага панавання венграў і тыя крыўды, якія цярпелі ад іх на працягу стагоддзяў. Пакуль што зліквідавалі ўсе вянгерскія школы. Зрэшты, міжнацыянальных канфліктаў у Славакіі няма, бо венгры як еўрапейскі народ, які мае сваю краіну, разумеюць, што дзеянні славацкага ўраду — натуральнае права славакаў абараняць сябе на сваёй тэрыторыі, захоўваючы сваю мову, адукацыю, свабоду...

Кідаецца ў вочы жаданне захаваць помнікі мінулага. У 50-60-х г.г., калі ў Магілёве ўзрывалі Ратушу, урад Бардзёва — горада-пабраціма Магілёва вырашыў, што іх пакаленне войдзе ў гісторыю шляхам рэстаўрацыі і аднаўлення сярэднявечнага вобліку свайго горада. Вынікам стаў "Залаты медаль" ЮНЭСКА за 1986-ы г. — за захаванне гістарычнай спадчыны.

Акрамя архітэктуры, у Бардзёве ўражвае мясцовы архіў. У яго фондах захоўваюцца аўтэнтычныя дакументы з 14-га стагоддзя па нашыя дні (ніхто нікуды іх не вывозіў, як у нас). Гарадскі музэй мае сваю разнастайную экспазыцыю ў 11 *(адзінаццаці!)* двухпавярховых будынках-помніках архітэктуры!

Жыхары цікавіліся, чаму мы не размаўляем... па-беларуску. А калі даведаліся, што мова, на якой мы з імі гаворым, і ёсць беларуская, паведамілі, што лічылі яе ці то ўкраінскай, ці што мы спрабуем размаўляць па-славацку, але ў нас не ўсё атрымоўваецца. Наша беларуская мова вельмі падобная на іх *русінскую* (не блытаць з рускай), якую цяпер вывучаюць у пэўных школах. Яшчэ нядаўна ва ўсіх школах Славакіі вывучалі рускую мову, але зараз справы тут пайшлі па-іншаму: вывучаюць, як і мае быць, асноўныя еўрапейскія мовы.

Славакі — спагадлівыя, чуллівыя, ветлівыя людзі, падобныя на нас. Толькі грунтуе іх жыццё і дае шанец на сапраўднае развіццё і дабрабыт — прыватная ўласнасць і дасканалае веданне таго, чаго яны хочуць.

І.ПУШКІН,
гісторык, удзельнік
афіцыйнай паездкі
магілёўскай дэлегацыі.

ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА: НАША СУДОВАЯ ПРАКТЫКА

Заўтра такое будзе немагчыма...

Адміністрацыя магілёўскага тралейбуснага ўпраўлення пакрыўдзіла —маральна і матэрыяльна — свайго кіроўцу Руслана Скачкова. У адну з красавіцкіх начных зменаў у ягонага тралейбуса на маршруце "стрэліла" шына. Адміністрацыя (тут вельмі пастараўся гал.інжынер упраўлення Н.Падголін) абвінаваціла кіроўцу і ў самім здарэнні, і ў тым, што шына "загінула" канчаткова: кіроўца не так ехаў, не так тармазіў, не так спыніўся. У выніку яму абвесцілі вымову і пазбавілі прэміяльнай даплаты за месяц, якая важыла амаль 1 млн. рублёў.

Такія альбо іншыя вытворчыя сітуацыі адбываюцца тут ледзь не штодня: калектыў вялікі, праца клапатлівая, паломкі і аварыі —амаль будзённая рэч. Але за рабочага гэтым разам рашуча ўступіўся прафсаюз. Не "дзяржаўны", вядома, бо ён даўно пазбавіўся гэтага дрэннага звычая, а прафсаюз незалежны. У асобе старшыні пярвічнай прафсаюзнай арганізацыі дэмакратычнага прафсаюза транспартнікаў Віктара Тарноўскага (таксама кіроўцы) ён звярнуўся ў суд. Невялікі калектыў дэмакратычнай арганізацыі быў упэўнены ў тым, што ніякай асабістай віны Р.Скачкова ў здарэнні не было. Віна, і не ўпершыню, была кіраўніцтва і тых, з дазволу сказаць, парадкаў, якія ўсталяваліся апошнім часам ва ўпраўленні.

Справа такім чынам трапіла да суддзі Цэнтральнага раёна І.Прошкі. Ён прызначыў тэхнічную экспертызу, якой даручыў высветліць, што дакладна здарылася на маршруце, калі паглядзець на гэта не праз прызму адміністрацыйных эмоцый, а праз адпаведныя інструкцыі, тэхнічныя патрабаванні, правілы эксплуатацыі і г.д.

Эксперты, інжынер-канструктар аўтазавода Барыс Бухель і кандыдат тэхнічных навук, старшы выкладчык машынабудаўнічага інстытута Міхаіл Яскевіч, правялі ва ўпраўленні немала дзён і прадставілі суду грунтоўнае заключэнне. З яго вынікала, паведамім аб гэтым адразу, што ніякай віны кіроўцы ў тым, што здарылася на начным маршруце, не было. Гэтую ж выснову ў сярэдзіне кастрычніка падтрымаў і суддзя, які прысудзіў аднавіць рабочага Р.Скачкова ў ягоных правах. На адрас адміністрацыі тралейбуснага ўпраўлення суддзя вынес прыватнае вызначэнне за... (ледзь не ўжыў больш моцнае слова) беспарадкі, якія тут існуюць.

Прадстаўнікі прафсаюза, якія абаранялі рабочага, з гэтым не пагадзіліся. Яны настойвалі на тым, што гаворка павінна ісці аб узбуджэнні крымінальнай справы супраць адміністрацыі тралейбуснага ўпраўлення. І з імі, а ў іх ліку таксама юрыс-консульт Свабоднага прафсаюза Беларускага Сяргей Абадоўскі, цяжка не пагадзіцца, калі ўважліва прачытаць экспэртнае заключэнне.

Недарэчная тая шына, што "стрэліла" красавіцкай ноччу і якую хуценька спісалі і некуды падзелі, зваліўшы віну за аварыю на кіроўцу — гэта толькі адна шына з вялікай партыі. Шыны гэтыя, яраслаўскай вытворчасці, атрыманы па не надта дакумэнтальна аформленай дамоўленасці з магілёўскага рэгенератнага завода. На іх няма сэртыфікату якасці, на іх не заведзеныя неабходныя "унутраныя" дакумэнты. Іх спісваюць росчыркам левай рукі без азначэння прычынаў, як таго патрабуюць шматлікія інструкцыі.

Шыны не правяраюць перад выездам машын на маршрут. Кіроўцы падчас работы не адчуваюць стану "сваіх" чатырох калёсаў, бо на большасці тралейбусаў спідомэтры не працуюць, а без іх немагчыма вызначыць нагрузку, якая прыпадае на рухомы тралейбус. Кіроўцы не маюць і манометраў, каб пры першым падазрэнні праверыць атмасфэрны ціск у шынах... Такім чынам, калі мы ўваходзім у тралейбус, ніхто не можа гарантаваць таго, што мы даедзем да месца без небяспечных прыгодаў.

Усё гэта добра ведае і разумее адміністрацыя тралейбуснага ўпраўлення. Нездарма любая інфармацыя і любы дакумэнт дабываліся экспэртамі "з боем". А многае так і засталося для іх таямніцай: хто і каму плаціў і плаціць сёння за тыя ці іншыя шыны (а кожная каштуе ад 8-мі млн. рублёў), па якіх прычынах спісваюцца шыны і куды потым знікаюць, чаму на кожную з іх няма пашпартаў, сэртыфікатаў і іншай дакумэнтацыі. Удалося высветліць толькі адзін эпізод з "жыцця шынаў": з 37-мі шынаў той самай яраслаўскай партыі 25 ужо спісаныя, з іх 8 не прайшлі гарантыйнага прабегу, а яшчэ 16 — не вытрымалі эксплуатацыйнай нормы. Інфармацыяй аб прычынах такога ўрону адміністрацыя ўпраўлення з экспэртамі падзяліцца адмовілася.

...Суд абараніў правы кіроўцы. Нашы ж правы — правы пасажыраў — на надзейную і нармальную паездку ў тралейбусе пакуль не гарантаваныя.

Аднак газэта не мае настрою вынаваціць у гэтым выключна кіраўніцтва ўпраўлення. Калі дойдзе да крымінальнай справы, суд без нас вызначыць асабістую службовую або карыслівую віну адпаведных людзей. Мы ж хочам звярнуць увагу на той факт, што няўпэўненую і нявызначаную эканамічную і маральную сітуацыю ў краіне стварае яе вышэйшае кіраўніцтва. Таму іншым часам дырэктарам вытворчасцяў хочацца нават паспачуваць. Ім не далі дазволу ўступіць у рынак, але не забяспечылі і вяртанне ў сацыялізм. Ім не дапамаглі зрабіць структурныя змены на вытворчасцях, змяніць маёмасна-гаспадарчыя адносіны. Ад іх праблемаў улада адкупаецца, як у выпадку з тралейбусным упраўленнем, бюджэтнымі падачкамі, а часцей за ўсё — адміністратыўнымі пагрозамі.

Можна сцвярджаць: ні адзін з нашых дырэктараў на самой справе ім не зьяўляецца. Калі нават Васіля Старавойтава гатовыя арыштаваць за натуральную праяву гаспадарчай самастойнасці. А каб дырэктары і іншыя кіраўнікі не збягалі "з карабля" і не праяўлялі "слабасці" у ажыццяўленні лукашэнкаўскага курсу, — ім падкідваецца дэкрэт "аб дысцыпліне", з дапамогай якога ўсё можна будзе "законным чынам" спісваць на саміх рабочых.

Вось чаму ТМ звярнуў асобную ўвагу на гэты суд, які паспеў вынесці справядлівае рашэнне, чаго ўжо, відаць, не зможа зрабіць ніводзін суд пасля ўступлення ў сілу дысцыплінарнага дэкрэту.

Г.ВІТОЛЬДАЎ.

Фізычнае выжыванне беларускай нацыі

Вытрымкі з дакладу сябра Менскай рэгіянальнай арганізацыі ЗБС "Бацькаўшчына" Аляксандра Арцішэўскага на Другім зьездзе беларусаў свету 26-27 ліпеня бягучага году.

Стан здароўя нацыі вызначаецца наступнымі паказчыкамі: працягласць жыцця, захворваемасць насельніцтва, колькасць смерцяў на тысячу насельніцтва, дзіцячая смяротнасць і некаторымі іншымі. Як жа выглядаюць гэтыя паказчыкі?

Сёння па працягласці жыцця беларускія жанчыны займаюць 57-ае месца ў свеце, а мужчыны — 75-ае. У Беларусі з трох цяжарнасцяў дзве заканчваюцца абортамі. Нараджальнасць у рэспубліцы няўхільна зніжаецца. Калі заглянуць у гісторыю, то ў 1913-м г. паказчык нараджальнасці быў 43,6 на тысячу, у 1960-м годзе — 24,4 на тысячу, у 1995-м годзе на тысячу жыхароў Беларусі нарадзілася меней 10-ці дзяцей. Такі ўзровень нараджальнасці не забяспечвае ня толькі росту колькасці насельніцтва краіны, а нават проста ягонага ўзнаўлення.

Пачынаючы з 1993-га году ў рэспубліцы натуральны прырост насельніцтва характэрызуецца адмоўным знакам. Гэта азначае, што ў нас памірае людзей больш, чым нараджаецца. Гэты разрыў, на жаль, узрастае з кожным годам. За першае паўгоддзе гэтага году нарадзілася 37,7 тыс. чалавек, а памерла — 61.545.

...надрукаваным у часопісе "Медицинские новости", сцвярджаецца, што рэспубліка штогод губляе ад 50-ці да 90 тысячаў карэннага насельніцтва. У 1993-м годзе насельніцтва Беларусі складала 10 мільёнаў 367 тысячаў чалавек. Калі пазначаная вышэй тэндэнцыя захаваецца, то па разліках праф. Цялкоўскага праз 111 гадоў зьнікне апошні жыхар Беларусі.

Даследванні паказваюць, што сярод цяжарных жанчынаў 65% хворых. Удумайцеся ў гэтую лічбу! Цяжарныя жанчыны недаядаюць, харчуюцца нізкаякаснай, экалагічна забруджанай ежай. У рэспубліцы высокія паказчыкі захворвання дзяцей — каля 10-ці %. За апошнія 10 гадоў у 2 разы вырасла захворваемасць новананароджаных. Пасля аварыі на ЧАЭС расце колькасць дзяцей з хранічнымі захворваннямі, з прыкметамі эмуналагічнай недастатковасці. Акрамя радыёнуклідаў, тэрыторыя рэспублікі забруджаная нітратамі, гэрбіцыдамі й іншымі таксічнымі рэчывамі. Усе яны разам пры спалучэнні ў арганізме прыносяць шкоду большую, чымсьці паасобку. Нітраты, гэрбіцыды ўжо праніклі ў глебу да ваданосных пластоў на глыбіню 40 і больш мэтраў. У многіх гарадах узровень забруджанасці паветра ў 10 ...ны.

Штогод назіраецца рост захворванняў на сухоты, тубэркулёз ня менш чым на 8%, а смяротнасць павышаецца на 11%. У кожнага сёмага памерлага дыягназ быў пастаўлены ўпершыню, а ў 7% хвароба нават не была распазнаная. Гэта азначае, што адпаведнае лячэнне гэтых людзей было распачатае са спазненнем, або не праводзілася наогул.

Захворванні нэрвовай сістэмы павялічыліся за апошнія 10 гадоў амаль у два разы. На дыспансэрным уліку сёння стаіць больш 2% насельніцтва, не ўлічваючы алкаголікаў. У параўнанні з іншымі краінамі гэта не так многа, але на думку спэцыялістаў, улікам ахоплена ў нас толькі пятая частка хворых. Сярод псыхічна хворых значную частку складаюць людзі з разумовай адсталасцю (дзеці — 26,7%, дарослыя — 28%).

Вэнэрычныя захворванні за апошнія 10 гадоў узраслі ў некалькі разоў. Захворванне сыфілісам — у 42 (!) разы, рэзка павялічылася колькасць носьбітаў СНІД-інфэкцыі. Спэцыялісты лічаць, што сёння гэтая інфэкцыя набывае ў нас характар эпідэміі.

...У нашай Беларусі зараз паказчыкі самагубстваў — вышэйшыя ў свеце! Сярод самагубцаў псыхічна хворых —чвэрць, здаровых — чвэрць, а астатнія — з памежным станам псыхікі, якім патрэбная своечасовая дапамога псыхолагаў.

Даводзіцца канстатаваць, што ў Беларусі склаліся неспрыяльныя сацыяльна-эканамічныя, эпідэміялагічныя, радыё-экалагічныя абставіны, якія рэальна пагражаюць існаванню нацыі. Нягледзячы на самаадданую працу нашых мэдыкаў, у сённяшніх умовах ад высілкаў мэдыцыны залежыць ня так і шмат. Таму патрэбна, каб дзяржава прызнала здароўе беларускага народу галоўнай каштоўнасцю й мэтай свайго існавання.

Публікацыю падрыхтаваў В.Суднік

"БЕЛАЯ КНІГА". МАПЛЁЎ. ФРАГМЭНТЫ

(Працяг. Пачатак у №№ 17, 19, 21, 23)

Четыре протокола за флаг БНФ

1-го февраля 1997 г. ряд демократических могилевских организаций проводил пикет, посвященный 336-й годовщине восстания могилевчан против московских завоевателей. Пикет проходил возле ЦУМА с 12 до 13 часов. Среди пикетирующих находился председатель Могилевской городской организации БНФ **Цурпанов В.И.**, который держал в руках флаг БНФ (черный крест на бело-красно-белом фоне) Этот флаг зарегистрирован в установленном порядке в министерстве юстиции РБ. Однако примерно через двадцать минут после начала пикета к Цурпанову подошел сам начальник Центрального РОВД г.Могилева полковник **Терехов А.А.** Он был в штатском, видимо, не поленился прервать выходной ради такого случая (была суббота). Несмотря на то, что это подает плохой пример подчиненным, начальник Центрального РОВД полковник Терехов и раньше не отличался большим вниманием к соблюдению процедуры задержания (см., например, случай с Ободовским на стадионе «Спартак»). И на этот раз полковник Терехов А.А. не представился, не объяснил причин задержания, а просто заявил Цурпанову: «сворачивай флаг и пошли!» На вопросы других участников пикета, какова причина задержания, Терехов отвечать не пожелал, а схватил Цурпанова за рукав и попытался потянуть его за собой. Согласно закону (ст. 166 КоАП РБ) наказывается *«неповиновение законному распоряжению или требованию работника милиции...»* (подчеркнуто мной — В.С.). Таким образом, при задержании, если нет непосредственной угрозы общественному порядку, работник милиции должен объяснить мотивы задержания, он не может задерживать людей произвольно, по своей прихоти. Таким образом, требование работника милиции должно быть не произвольным, а **законным**. В данном случае этого не было, ибо требование «Сворачивай флаг и пошли» законным считать нельзя. Поэтому Цурпанов не стал вырываться (чтобы ему не приписали сопротивление работникам милиции), а просто сел на снег, держал флаг и молчал. Терехов грозился, что если Цурпанов не пойдет с ним, то он будет доставлен в участок с применением силы. Цурпанов не реагировал, а участники пикета пытались выяснить, что же нарушает Цурпанов, ведь флаг БНФ зарегистрирован в установленном порядке. Терехов на эти вопросы не реагировал, а все грозил Цурпанову различными наказаниями. Однако, т.к. собралось большое количество людей, Терехов применить силу не решился и удалился, заявив, что Цурпанов еще об этом пожалеет.

В среду, 5.02.97г. на завод, где Цурпанов работает газосварщиком, приехали два офицера милиции (как потом выяснилось, старший лейтенант **Бушляков** и лейтенант **Сотников**). Дальнейшее описано в жалобе Цурпанова в областную прокуратуру: *«...Яны (міліцыянты) прыехалі, каб запрасіць мяне на гутарку з іхным начальнікам. Я адмовіўся, бо ў мяне быў працоўны час. Міліцыянты на гэта адказалі, што ім загадалі даставіць мяне любым чынам. Я зазначыў, што яны могуць зрабіць гэта толькі гвалтам, што міліцыянты, дарэчы і зрабілі, павалачыўшы мяне да машыны, на якой прыехалі, бо я сеў на зямлю пасля іхняй заявы, што яны прымяняць сілу.*

Але даставіць мяне ў РАУС міліцыянтам не ўдалося, бо на маю абарону кінуліся рабочыя нашага завода, якія былі побач.

Пасля майго «вызваленьня» пачаўся маленькі сход, бо сабралася больш двух дзесяткаў рабочых, якія жадалі ведаць, за што міліцыя хапае чалавека і валоча кудысь. Міліцыянты адказвалі, што мяне запрашаюць на гутарку, на што рабочыя заўважылі, што гэта вельмі дзіўная форма запрашэньня. Перад ад'ездам міліцыянты пакінулі мне позву ў РАУС, дзе было пазначана, што я выклікаюся «...для беседы», пры гэтым імі было адзначана, што калі я не прыйду, яны атрымаюць спагнаньне.

Я прыйшоў у РАУС, дзе на мяне склалі чатыры пратаколы: два па арт. 166, па арт. 179, па арт. 167^1 КоАП РБ».

Таким образом, Цурпанову «припаяли» сразу три статьи административного кодекса:

— ст. 166 «Неповиновение законному распоряжению или требованию работника милиции...»

— ст. 167^1 «Незаконное пользование флагами...»

— ст. 179 «Проживание без паспорта и прописки...»

На последней статье следует остановиться отдельно. В ст. 13 «Всеобщей декларации прав человека» говорится: *«Каждый человек имеет право свободно передвигаться и выбирать место жительства в пределах каждого государства»*. Тем не менее, в нашей стране сохранен институт прописки, который напрямую противоречит этой норме. Не секрет, что многие люди у нас живут не там, где прописаны. Например, взрослые дети прописаны у родителей, а фактически живут со своей семьей на частной квартире, потому что у родителей негде жить. На это, как правило, милиция закрывает глаза. Тем не менее, когда необходимо кого-либо «прижать», то используют эту статью и штрафуют человека за то, что он живет не там, где прописан. Здесь именно тот случай.

Кстати, в адресном столе я выяснил, что первые лица нашего города — председатель Могилевского облисполкома **Куличков А.Н.** и председатель Могилевского горисполкома **Сивицкий Д.А.** не прописаны в г.Могилеве! А ведь они уже больше двух лет возглавляют в Могилеве и области исполнительную власть! Т.е. находятся на постоянной работе. Так почему же милиция их не штрафует? **Выходит, губернатору и мэру можно нарушать статью 179, а простому рабочему нельзя?** Как же тогда быть с конституционной нормой, что у нас перед законом все равны?

Разумеется, после передачи протоколов в суд и административную комиссию включилась уже отработанная репрессивная машина.

7 февраля 1997 г. суд Центрального района г.Могилева (судья **Гуринович Л.Г.**) оштрафовал Цурпанова на 650 тыс.рублей за *«неповиновение законному требованию работника милиции пройти в участок милиции для разбирательства по поводу незаконного пользования флагом»* и за *«неповиновение на территории завода ЖБК требованию работников милиции проехать с ними в Центральный РОВД г.Могилева для разбирательства...»*. Не была даже принята во внимание просьба Цурпанова отложить суд до того, как административная комиссия примет решение по протоколу о «пользовании флагом».

Валадар Цурпанов обжаловал решение районного суда в областной суд, в Верховный Суд РБ, лично председателю Верховного Суда РБ, в прокуратуру Могилевской области.

Однако в ответ он получал лишь пустые отписки от председателя Могилевского областного суда **Попенюка В.М.**, заместителя председателя Верховного Суда **Пташника В.Н.**, председателя Верховного Суда **Сукало В.О.**, прокурора Центрального района **Качанова А.Н.**, прокурора Могилевской области **Дудкина А.К.**

Таким образом, выходит, что по мнению вышеуказанных должностных лиц милиция может хватать кого ей захочется, когда захочется и не утруждать себя при этом процессуальными нормами. Откуда такое убеждение и такие традиции? Да все оттуда, из коммунистического прошлого. Напомним, что Беларусь — единственная пост-советская республика, в которой сохранено прежнее название спецслужбы — «КГБ» и недавно широко отмечался день рождения ее основателя Ф.Дзержинского — большевистской зверюги, под руководством которого, например, только в восемнадцатом году, по прямому указанию Ленина, было уничтожено без всякого суда и следствия 20 тысяч священников. Что бы мы сказали, если бы нынешняя германская спецслужба называлась «гестапо» и в Германии бы широко отмечался день рождения Гиммлера?

Что касается двух других протоколов («Незаконное пользование флагами...» и «Проживание без прописки...»), которые поступили на рассмотрение в административную комиссию Центрального района г. Могилева (председатель **Кистенева А.Ф.**, секретарь **Полищук А.А**), то и там процесс шел по, к сожалению, привычной колее.

Цурпанову отказали в праве на защиту, не допустив на комиссию представителя БХК Ободовского С.В., который должен был защищать его интересы. Что комиссии Конституция, где в ст.62 говорится: *«Каждый имеет право на юридическую помощь для осуществления и защиты прав и свобод, в том числе право пользоваться в любой момент помощью адвокатов и других своих представителей в суде, иных государственных учреждениях, организациях, общественных объединениях и в отношениях с должностными лицами и гражданами...Противодействие оказанию юридической помощи в Республике Беларусь запрещается»*. Ведь сам Терехов сказал, что Цурпанов «еще об этом пожалеет!» Значит должен пожалеть! Поэтому понятно, почему не были допущены на заседание комиссии представители прессы, почему никто в комиссии не слушал объяснений Цурпанова, что флаг БНФ, который он держал, зарегистрирован в установленном порядке, почему комиссия оштрафовала Цурпанова за «пользование в общественном месте флагом, не зарегистрированным в установленном порядке» на 300 тыс.рублей и за «проживание без прописки» на 130 тыс.рублей. Непонятно только, когда могилевская милиция оштрафует губернатора Куличкова и мэра Сивицкого за нарушение паспортного режима?

В.Цурпанов обжаловал постановление административной комиссии в суд Центрального района г.Могилева. Принципиальным вопросом на суде был вопрос — какой флаг держал Цурпанов — флаг БНФ (бело-красно-белый с крестом), или просто бело-красно-белый (без креста). Свидетели утверждали первое, представителей милиции в суде не было, представитель административной комиссии Полищук А.А. (которая не присутствовала на пикете) утверждала второе. Тем не менее, судья **Шандарович С.С.** принял вторую точку зрения, заявив, что *«...показания свидетелей не могут быть приняты во внимание, т.к. они хорошо знают Цурпанова и заинтересованы в исходе дела в силу своих отношений друг с другом»* и оставил постановление административной комиссии в силе. Но ведь и милиция Центрального района г.Могилева тоже хорошо знает председателя Могилевской городской организации БНФ Цурпанова и тоже «заинтересована в исходе дела»! Как же быть с нормой закона, что показания сотрудников милиции равны показаниям других свидетелей?

Цурпанов обжаловал решение административной комиссии и районного суда в областной суд, в Верховный Суд РБ, в прокуратуру Центрального района, в прокуратуру Могилевской области, Генеральному прокурору РБ.

В ответ получены отписки от председателя Могилевского областного суда **Попенюка В.М.**, и.о. заместителя председателя Верховного Суда **Санько Н.З.**, прокурора Могилевской области **Дудкина А.К.** От Генерального прокурора **Божелко О.А.** ответа до сих пор не поступило.

Правда, в ответе прокурора Центрального района **Качанова А.Н.** указано, что в ходе проверки жалобы установлены нарушения, которые выразились в *«неописании флага, за использование которого был составлен протокол»* и что прокуратурой Центрального района внесен протест на решение административной комиссии. О том, что Цурпанов был лишен правовой помощи, речи не идет. Никаких дальнейших последствий это решение прокуратуры не имело.

Последствия наступили, но только для Цурпанова. Об этом — в следующем деле.

Время новое — методы старые

Сущность дела видна из следующего заявления В.И.Цурпанова в суд Центрального района г.Могилева, которое приводится полностью:

«Я, Цурпанаў Валадар, заяўляю рашучы пратэст з прычыны фабрыкацыі супрацоўнікамі Цэнтральнага РАУСа справы, што разглядаецца на сёньняшнім судовым паседжаньні».

21-га красавіка 1997 г. дзесьці ў пачатку 23-яй гадзіны я ішоў на прыпынак грамадскага транспарту. Праходзячы ля дома, у якім знаходзіцца крама «ВЕСТ», я быў затрыманы міліцыянтамі, якія пажадалі праверыць мае дакументы, а потым яны запатрабавалі прад'явіць зьмесціва маёй валізкі, патлумачыўшы гэтую цікаўнасьць тым, што падобнага на мяне мужчыну нібыта апісалі, як чалавека, які клеяў якісьці ўлёткі ля Цэнтральнага рэйадзела, ці ўвогуле на самым будынку РАУСа. Я выканаў іхнее патрабаваньне і пасьля міліцыянты запатрабавалі праехаць зь імі ў РАУС.

У РАУСе я быў абшуканы, рэчы, што знаходзіліся ў валізцы былі выцягнутыя, частка іх потым была арыштаваная.

У валізцы знаходзіліся наступныя рэчы: электрычная шліфавальная машынка, 400 грамаў цукерак, 10 асобнікаў брашуры БХК «Калі вас затрымала міліцыя...», перапіска з Вярхоўным судом і Генеральным пракурорам РБ, нажніцы, бутэлечка пустая бутэлечка, напоўненая на палову клеем, ключы ад офіса БНФ, масажная расчоска, улётка, прысьвечаная Дню Волі з гістарычнаю інфармацыяй.

Дзяжурны ст.л-т міліцыі забраў брашуры БХК, бутэлечкі, улётку, перапіску, ды загадаў чакаць у іншым пакоі.

Праз нейкі час ён учыніў вобыск, забраў пры гэтым сьпісы сяброў Фронту, маё пасьведчаньне сябра БНФ. У мяне склалася ўражаньне, што гэтыя паперы былі ксэракапіяваны, што ёсьць парушэньнем Канстытуцыі РБ.

Потым сьледчы ***Усьціновіч*** *адвёў мяне ў ленінскую залю ці пакой, дзе ўзяў у мяне тлумачэньні па факту майго затрыманьня, пры гэтым спрабаваў сьхіліць да таго, што ў момант затрыманьня ў мяне ў руце была ўлётка, намазаная клеем. Я мусіў заявіць яму, што ў мяне ніякіх улётак не было ў руках, й быць не магло, і што паколькі мае рэчі знаходзяцца ў іншым пакоі, мяне не зьдзівіць зьяўленьне намазанае ўлёткі.*

Пасля адабраньня ў мяне тлумачэньня я быў змушаны чакаць нейкі час, пакуль другі дзяжурны л-т склаў пратакол аб парушэньні арт. 172 КоАП РБ.

Першы дзяжурны (гэта быў ***ст.л-т Аладзьеў В.М.****) запрасіў мяне ў другі пакой, дзе склаў пратакол вынятку маіх рэчаў, прынамсі:*

1. Улётка з заклікам да ўдзелу ў шэсьці.

2. Улётка аб нападзе Расеі на Беларусь

3. 10 асобнікаў брашуры «Калі вас затрымала міліцыя»

4. Бутэлечка з-пад клею

5. Бутэлечка з клеем.

У гэтым пратаколе я зазначыў, што ня згодны з пунктам 1 пераліку сканфіскаваных рэчаў. Астатнія мае паперы й рэчы былі мне вернутыя.

А палове 2-ой гадзіны 22-га сакавіка я быў выпушчаны з пастарунку пад падпіску аб зьяўленьні ў РАУС 22-га сакавіка а 8-ай гадзіне.

Калі я прышоў у РАУС — мусіў чакаць гадзіну. Потым начальнік РАУСа п-к Церахаў загадаў скласьці пратакол за парушэньне дэкрэта N5, што л-т Чачун і зрабіў, а потым пасьля яшчэ аднаго візіту да начальніка выпісаў мне позву на 24-ае сакавіка на 8-30.

Я заяўляў начальніку Цэнтральнага РАУСа пратэст з прычыны фабрыкацыі справы, але ён адказаў на гэта маўчаньнем.

Я мушу заявіць, што дадзеная справа — ёсьць цалкам сфабрыкаваная супрацоўнікамі Цэнтральнага РАУСа».

Здесь необходимо сделать некоторые пояснения. 6 марта 1997 г. вышел декрет президента N5 «О собраниях, митингах, уличных шествиях, демонстрациях и пикетировании в Республике Беларусь», в котором наряду с другими, совершенно неправовыми нормами, содержалась и такая (ст.7): «До получения разрешения на проведение собрания, митинга, уличного шествия, демонстрации или пикетирования организаторы указанных мероприятий не вправе осуществлять их подготовку, в том числе объявлять в средствах массовой информации о времени и месте их проведения, изготавливать и распространять с этой целью листовки, плакаты и иные материалы».

Именно для того, чтобы подвести Цурпанова под эту статью декрета, ему и была подброшена листовка.

А дальше все пошло по накатанной колее. Суд Центрального района (судья **Гуринович Л.Г.**) *«установил* **(установил!!!)**, *что 21 марта 1997 г. в 23-м часу Цурпанов В.И. на ул.Первомайской в г.Могилеве расклеивал листовку с призывами к проведению 23 марта 1997 г. демонстрации на площади Ленина в г. Могилёве при отсутствии разрешения Могилевского горисполкома на ее проведение» и постановил подвергнуть Цурпанова В.И. штрафу в 3 миллиона рублей.*

Цурпанов обжаловал решение районного суда в областной суд и в прокуратуру Могилевской области.

В ответ он получил пустые отписки прокурора Центрального района **Качанова А.Н.**, заместителя прокурора Могилевской области **Сенькевича Э.А.**, а от председателя Могилевского областного суда **Попенюка В.М.** ответа так и не дождался.

Вот так. Если нет доказательств, то их можно сфабриковать. Что тут скажешь? Можно лишь согласиться со словами Валадара Цурпанова из его заявления в областной суд: *«Мы вярнуліся да змрочных часоў сталінска-брэжнеўскага перасьледу іншадумцаў. Але кожны адкажа за парушэньні Закону, бо справядлівасьць, дабро перамогуць.*

Мае ранейшыя звароты да Вас не далі анічога. Ня маю я і ў гэты раз на гэты конт ніякіх спадзяваньняў, аднак я павінен выканаць свой грамадзянскі абавязак, што і раблю. Кожны чалавек павінен мець шанец ураваць сваю душу».

Могилёвское отделение Белорусского Хельсинского комитета.

Да заканчэння гастроляў «ДЗЕІ» у Магілёве

Круці не круці... Беларусі быць!

Дзесяць дзён, якія ўзрушылі тэатральную грамадскасць горада, завяршаюцца заўтра. Менскі муніцыпальны тэатар «Дзе-Я?», які ў сваю чаргу быў прыемна ўражаны нечакана цёплым і цікаўным прыёмам магілёўцаў, паедзе па краіне далей. А з намі застануцца добрыя ўспаміны ад сустрэчаў з мастацтвам.

Аўтару гэтых радкоў зусім не выпадае прэтэндаваць на прафесыйны аналіз працы творчага калектыву. Ён належыць да тых не надта «утончённых» аматараў тэатра, якім заўсёды падабаецца амаль усё, што робяць дзеля яго акторы на сцэне. А ў нашым выпадку ён са шчырым сэрцам гатовы дараваць творчаму калектыву «Дзеі» любыя (калі іх хто заўважыць) недасканаласці толькі за тое, што тэатар адкрыта і асэнсавана беларускі. Пра натуральную якасць любога творчага калектыву — быць нацыянальным — было б дзіўна асобна гаварыць у любой іншай краіне. Але не ў нас. У нас гэта творчы подзвіг: такая горкая рэчаіснасць.

Адметнасць тэатральнага рэпэртуару «Дзеі», па прызнанні рэжысёра і мастацкага дырэктара Міколы Трухана, перш за ўсё — у адкрыцці нанова твораў пачынальніка сучаснай беларускай драматургіі Францішака Аляхновіча, які ўзначальваў беларускі тэатральны рух у 20-30-я гады. Гэты таленавіты чалавек — выдатны драматург, актор, мастак, рэжысёр і аўтар тэатральных манаграфіяў, першым з нашых выбітных суайчыннікаў патрапіў на сталінскія Салаўкі, а ў 1944-м годзе быў забіты ў Вільне «при невыясненных обстоятельствах». Ён стварыў 29 пьесаў, кожная з якіх вызначаецца тым нацыянальным каларытам і духам, якія немагчыма падрабіць, і на падставе якіх толькі і ацэньваецца ў свеце праца кожнага сапраўднага творцы. Высокае прызнанне тэатра на фестывалях апошніх трох год у Злучаным Каралеўстве Вялікабрытаніі — найлепшае таму сведчанне. Тамтэйшая газетная крытыка (фрагменты з якой мы змясцілі ў мінулым нумары ТМ) шкадавала толькі аб тым, што не ведае беларускай мовы.

У Магілёве, да нашага гонару, на родную мову яшчэ не забыліся: зала тэатра была штовечар запоўненая, і што асабліва прыемна — пераважна моладзю. Аднак тое, што мова гучала толькі на сцэне, а не на прыступках тэатра або ў файе, балюча сведчыла пра «поспехі» цяперашняй адукацыйнай палітыцы ў краіне, якая праводзіцца насуперак гістарычнай магчымасці нацыянальнага Адраджэння. Вось і тэатар у спэктаклі па п'есе А.Аляхновіча «Круці не круці — трэба памярці» ставіць залі пытанне: ну і што з таго, што ты беларус, што з таго, што памрэш зараз, або праз 10 ці 20 гадоў, калі ўсё адно памрэш?..

Публіцыстычна ці, калі хочаце, палітычна, тэатар на гэтыя пытанні не адказвае. І правільна робіць, бо ў мастацтва ёсць свае мэтады і свае сакрэты ўплыву на людзей. А пакінутыя без адказу пытанні не даюць спакою гледачам.

Не павінны даваць спакою. Мо тады і здзейсніцца спрадвечная мара продкаў, многіх пакаленняў патрыётаў Бацькаўшчыны, што сышлі з пакутамі, так і не ўбачыўшы Беларусь «у роўнай волі, у роўным стане між усіх народаў». Зараз жа, як ні круці, пачэсная задача Адраджэння перайшла да сённяшняга пакалення, якое, будзем верыць, не памяняе нацыянальную тоеснасць на інтэграцыйную бязроднасць. З гэтай тоеснасці ўсё добрае ў краіне і пачнецца...

Усім моцам мастацтва прымусіў нас разважаць аб гэтым тэатар «Дзе-Я?». Між іншым, не толькі спэктаклямі паводле Ф.Аляхновіча. Пра тое ж сведчылі і Гогаль, і Шэкспір, імёны якіх таксама ўпрыгожваюць афішу менскага тэатра. Пра тое, што справа не ў працягласці жыцця як такога, а ў ягоным змесце і якасці, — заўжды гаворыць любы сапраўдны мастак, драматург, паэт ці кампазытар.

ТМ выказвае спадзеў на тое, што сумленны адказ на пытанні «Дзе мы?» і «Хто мы?» за гэтыя дзесяць дзён далі сабе ўсе наведвальнікі імпрэзаў беларускага тэатра. Падчас гастроляў з нейкім пяшчотным сумам разумелася, што Беларусь жыве, вось яна, побач з табой — ідзі ж да яе, прытуліся. І падтрымай...

Генадзь СУДНІК.

Напачатку лістапада беларускі народ адзначае Дзень памяці продкаў — Дзяды. З 1988-га года ён стаў і днём памяці ахвяраў камуністычнага рэжыму. У нядзелю, 2-га лістапада, а 14-й гадзіне ля Крыжа (кар'ер побач з мясакамбінатам), дзе НКВД праводзіў масавыя расстрэлы, збяруцца магілёўцы каб ушанаваць памяць тых, хто прайшоў праз пекла бальшавіцкай дыктатуры. У гэты ж вечар у дамах магілёўцаў будуць, спадзяёмся, запалены свечкі як напамін аб тым, што тыя, хто пайшоў ад нас, наканавалі нам, нашчадкам, будаваць на Бацькаўшчыне прыстойнае і сумленнае жыццё.

Гарадская арганізацыя БНФ "Адраджэньне".

Паэтычная гасцёўня Тыднёвіка

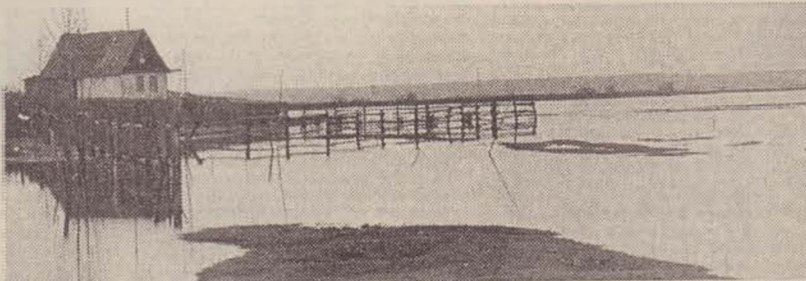
Гэтым разам мы выбралі творы паэтак, якія на працягу бягучага года друкаваліся ў газэце «Наша Ніва».

Агата Нагорная

Роздум каля храму

Жывем у час, калі прадаць
магчыма ўсё: Радзіму, душы.
Ў сябе самой хачу спытаць:
навошта і куды мы рушым?
Жыцьцё — кірмаш, душа — тавар,
які заўсёды мае попыт,
і ўвіхаецца сьвятар,
нібыта уладальнік шопу.
І адчуваецца прымус
у цеснаце «сьвячное крамы».
Таму даруй жа мне, Ісус,
я не малюся ў гэтым храме.
Малітва — гэта стан душы
і найінтымнейшы занятак.
Шкада, калі яе вяршыць
няўцямны і балючы статак.
Каб адбывалася ў душы
сьвятла над цемрай перамога,
разгледзець трэба праз крыжы
свой асабісты шлях да Бога.

Выпрабаваньне Радзімай

Іспыты на высакароднасьць
праводзіць гісторыя зноў.
За грошы ня купіш годнасьць.
Цана ёй — сьвятая кроў.
Жыцьця свайго не шкадавалі
Вялікага Княства сыны,
Радзіму абаранялі
і клаліся ў курганы.
Сумна шумеў і скрушна
паліты крывёю лес,
несьлі на крылах птушкі
да нас праз гады папянэз.
Разьвітацца з Радзімай нельга,
калі яна ў сэрцы жыве!
Хай нелюдзі цiснуцца ў чэргі,
хай душы нясуць сатане.
Гісторыя ім адпомсьціць,
з пагардай адкіне ў нябыт!
Гонар краіны і годнасьць
вышэйшыя за дабрабыт!

Аўтарка

* * *

Не, такія як мы не жывуць
у харошанькіх хатках
не ладуюць хляўкоў і калодзежаў
ў яблычным вецьці
і на селішчах нашых ня гойсаюць
парасяткі
і мурзатыя дзеці
А шкада, мы б магчыма
шчасьлівымі сталі
і жылі б у старынным мястэчку
з табою —
паміж горадам гэтым
з паломленым небакраем
і заснулаю вёскай
ад ніцага сонца рабою

Ніна Аксёнчык

Ня падайце духам, браты!

Там, дзе пануе гнусь
камунафашысцкай сілы,
помніце, ёсьць Беларусь —
Бог наш аж да магілы.
Ня падайце духам, браты,
кіпіць у нас кроў Рагнеды.
Свой край, як абраз сьвяты,
пранясем праз нягоды й беды.
Камунафашысцкай хлусьні
мы супрацьпаставім сэрцы
з адвагі і дабрыні —
і нам праз вякі ня ўмерці.
Мы выйдзем на вольную шыр
пад сонцам сьвятой Пагоні.
Нібы сакавіцкі вір,
чакаюць нас верныя коні.
Ты волю сваю прымусь
гатоваю быць да схваткі.
Кліч наш «Жыве Беларусь!»
падхопяць праз век нашчадкі.

Падпіска «Нашай нівы»

Васіль Быкаў

Сьцяна

Новая кніга прозы Васіля Быкава рыхтавалася да выхаду ў дзяржаўным выдавецтве, але сённяшні палітычны рэжым спыніў гэтую працу.

Кніга «Сьцяна» складаецца з празаічных твораў Васіля Быкава апошніх гадоў, яе аб'ём — 17 аркушаў.

Папярэдняя падпіска складае 68.000 (кошт выдання) + 20.000 (паштовыя выдаткі).

Аляксандр Лукашук

«За кіпучай чэкісцкай работай»

Сцэны з жыцця катаў

Новы кніжны праект «НН» — вынік шматгадовага архіўнага пошуку, на падставе дакумэнтаў даследуюцца ўнутранае жыццё НКВД і норавы чэкістаў-курапатчыкаў, мэханізмы цэнзуры і драма сучаснага маральнага выбару, адкрываюцца невядомыя старонкі нацыянальнай трагедыі.

Папярэдняя падпіска (сабекошт + кошт перасылкі) складае 44.000+15.000.

Мяркуецца, што кнігі ўбачаць свет на пачатку лістапада.

Каб падпісацца на кнігі, трэба пералічыць грошы на наступны рахунак: **БГФ «Наша Ніва», р/р 3015201930039 «Гарант», філія АКБ «Поіск» г.Менска, Код 987.**

Не забудзьцеся на паштовай квітанцыі ў сэктары «Для пісьмовага паведамлення» указаць назву кнігі й Ваш дакладны паштовы адрас і, калі ёсць, тэлефон.

Звяртацца можна праз пошту: **Віталь Супрановіч, 220085 Менск, а/с 5. Телефон для кантакту (8-017) 2-31-04-08 у працоўны час.**

Беларуская служба Радыё Свабода

Новыя хвалі, пастаянны час, нязменная Свабода
(з 30 сакавіка 1997 г.)

Час	KHz	Хвалі
18.00-19.30	6105	49
	7295	41
	11725	19
22.00-23.30	6105	49
	7295	41
	9750	31
06.00-07.00	6065	49
	7295	41
	9750	31

Паштовы адрас:
220005, Менск-5 п/с 111
Заставайцеся са "СВАБОДАЙ"!

Тэст на эрудыцыю

АДКАЗЫ

СПОРТ

1. у вышэйшай
2. Маркаў, Беларусь
3. Курловіч, Беларусь
4. чытайце «Прэсбол»
5. Самсонаў, Беларусь
6. Шчэрба, Беларусь
7. 50 тысячаў
8. Барыс Гельфанд
9. Раўбічы
10. СКА

ІТОГ

Адзін правільны адказ — 1 бал

— **менш за 10.** Малавата. Раім Вам паболей цікавіцца беларушчынай.

— **11-20.** Сярэдні вынік. Вы ведаеце яшчэ не ўсё.

— **21-30.** Вельмі добра. Вы маеце грунтоўныя веды і шырокі кругагляд.

— **31-40.** Выдатна! Вы — прадстаўнік эліты.

— **Больш 40.** Выстаўляйце сваю кандыдатуру на прэзыдэнцкія выбары.

Рэдактар Генадзь СУДНІК

Тыднёвік Магілёўскі 25

Інфармацыйна-аналітычная газета, заснаваная Магілёўскай гарадской асацыяцыяй "КОЛА СЯБРОЎ".

Зарэгістравана ў Дзяржкамітэце Рэспублікі Беларусь па друку за № 831.

Газета выходзіць па пятніцах, пераважна на беларускай мове..

АДРАС РЭДАКЦЫІ: 212030 г. Магілёў, вул. Першамайская, 6-22.

ТЭЛЕФОНЫ: 31-04-15, 22-97-82

Газета набрана і надрукавана афсетным спосабам у Магілёўскай абласной друкарні імя Я.М.Свярдлова. Зак. 25. Тыраж 2100 асобнікаў. Кошт 2000 руб.